

Anna Katola

Uniwersytet Szczeciński

ODDZIAŁYWANIE SAMORZĄDU LOKALNEGO NA ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GMIN

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie roli samorządu terytorialnego jako głównego inicjatora procesów zrównoważonego rozwoju w skali lokalnej. Dla osiągnięcia celu dokonano analizy fragmentu szerszych badań dotyczących wpływu wykorzystania funduszy unijnych na zrównoważony rozwój obszarów wiejskich w regionie oraz analizy literatury przedmiotu.

Przeprowadzone badanie pokazało, że aktywność samorządu terytorialnego może w znacznym stopniu przyczynić się do wzrostu dobrobytu społecznego danej jednostki samorządowej. Poprzez realizację zadań własnych i zleconych samorząd ma ogromny wpływ na rozwój lokalny, zarówno w aspekcie społecznym, przyrodniczym, jak i gospodarczym. Zadaniem gminy jest takie dysponowanie środkami finansowymi, aby rozwój lokalny miał charakter zintegrowany i przyczyniał się do zwiększenia jakości życia mieszkańców.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, rozwój lokalny, samorząd terytorialny.

Wprowadzenie

Zrównoważony rozwój staje się w ostatnich latach jedną z najpopularniejszych idei przyświecających rozwojowi na wszystkich poziomach zarządzania. Niemniej w procesie wdrażania tej idei najbardziej odpowiednie wydaje się zastosowanie stwierdzenia „myśl globalnie, działaj lokalnie”. Z tego względu

lokalny poziom staje się najważniejszy dla zapoczątkowania równoważenia rozwoju, gdzie szczególną rolę odgrywać będzie samorząd terytorialny. Rola ta wynika przede wszystkim z samej natury samorządu terytorialnego, który pełni funkcję gospodarza na swoim obszarze, jak i z ustawowych obowiązków, zgodnie z którymi gmina musi wypełniać zadania w zakresie kształtowania lokalnego środowiska życia. Struktury samorządowe są w stanie w najbardziej odpowiedni sposób ukierunkować rozwój lokalny na rozwiązywanie podstawowych problemów społeczno-gospodarczych danej jednostki terytorialnej i zagwarantować prymat interesu ogólnospołecznego nad indywidualnym¹.

Z tego względu celem artykułu jest przedstawienie roli samorządu lokalnego w procesie wdrażania zrównoważonego rozwoju na poziomie gmin. Dla osiągnięcia celu dokonano analizy literatury przedmiotu, materiałów statystycznych GUS oraz wykorzystano fragment szerszych badań dotyczących wdrażania zrównoważonego rozwoju na obszarach wiejskich w regionie. Badania zostały przeprowadzone w 2009 roku i obejmowały swym zasięgiem 103 gminy wiejskie i miejsko-wiejskie województwa zachodniopomorskiego, do których zostały rozesłane ankiety. Zwrot ankiet był na poziomie 45%.

1. Rola samorządu lokalnego we wdrażaniu zrównoważonego rozwoju

Samorząd terytorialny jest formą organizacyjną, która ma możliwość podejmowania konkretnych działań prorozwojowych. Przedmiotem oddziaływania jest jednostka terytorialna, czyli pewien obszar o jednoznacznie wyznaczonych granicach i specyficznych właściwościach środowiska przyrodniczego i społeczno-ekonomicznego².

Przeprowadzona reforma samorządowa sprawiła, że zgodnie z ustawą z dnia 24 lipca 1998 roku podstawową formą organizacyjną samorządu terytorialnego posiadającą gwarancje konstytucyjne jest gmina. Gmina jako jednostka terytorialna, która powinna pełnić funkcję „aktywnego gospodarza terenu”, poprzez swoje działania powinna pobudzać rozwój społeczno-gospodarczy³.

¹ J. Parysek, *Podstawy gospodarki lokalnej*, Wydawnictwo UAM, Poznań 2001, s. 213–228.

² J. Parysek, *Podstawy gospodarki lokalnej*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1997, s. 18 i dalsze.

³ U. Kłósiewicz-Górecka, B. Słomińska, *Samorząd terytorialny a rozwój nowoczesnego handlu*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2001, s. 22–23.

Według R. Broła gmina funkcjonuje i rozwija się jako integralna część większej całości, korzysta z dóbr i usług powstających na innych terenach i jednocześnie dostarcza swe produkty na rzecz otoczenia oraz wchłania fundusze pochodzące z zewnątrz i przekazuje własne środki na inne obszary. Z tego względu identyfikacja pola rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego gminy staje się szczególnie skomplikowana. W praktyce o rozwoju na tym poziomie zarządzania mówimy wtedy, gdy zharmonizowane i systematyczne działania społeczności lokalnej, władzy lokalnej oraz pozostałych podmiotów funkcjonujących w gminie zmierzają do kreowania nowych i poprawy istniejących walorów użytkowych gminy, tworzenia korzystnych warunków dla lokalnej gospodarki oraz zapewnienia ładu przestrzennego⁴.

Samorząd terytorialny, poprzez realizację zadań własnych i zleconych na podstawie ustawy lub porozumienia z administracją rządową, zaspokaja potrzeby mieszkańców. Zgodnie z obowiązującym prawem⁵, w ramach rozwoju lokalnego samorządy lokalne są zobowiązane do⁶:

- podejmowania w ramach ogólnej strategii rozwoju społeczno-gospodarczego inicjatyw i zadań rozwoju lokalnego,
- stymulowania rozwoju lokalnego przez stosowanie różnego rodzaju ułatwień i udogodnień w odniesieniu do podmiotów gospodarczych zaangażowanych w proces rozwoju lokalnego,
- podejmowania działań promocyjnych, udostępniania lokalnych zasobów, stosowania ulg, zachęt itp.,
- identyfikacji lokalnych potrzeb społecznych i lokalnych zasobów, które mogą określać kierunki i zakres działań na rzecz rozwoju lokalnego,
- przyciągania inwestorów oraz pozyskiwania środków, które mogą służyć rozwojowi lokalnemu,
- tworzenia własnych funduszy stymulacji i wspierania rozwoju lokalnego,

⁴ J. Broł, *Zarządzanie rozwojem lokalnym – studium przypadku*, AE, Wrocław 1998, s. 9–10 i następane.

⁵ Ustawa z 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, tekst jednolity (DzU 2001, nr 142, poz. 1591 i nr 23 z 2002 r., poz. 220); Ustawa z 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatu (DzU 1998, nr 91, poz. 578).

⁶ K. Pająk, *Samorząd terytorialny a rozwój lokalny w Polsce w procesie transformacji*, Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości, Poznań 2001, s. 66; G. Rydlewska, *Samorząd terytorialny i administracja rządowa. Gmina, powiat, województwo. Akty prawne, wyjaśnienia, indeksy*. Wg stanu na dzień 1 stycznia 1999 r., Warszawa 1999 s. 149–238.

- utworzenia struktur organizacyjnych rozwoju lokalnego, w ramach których prowadzona będzie kompleksowa obsługa podmiotów rozwoju lokalnego,
- tworzenia przedsiębiorstw lokalnych,
- utworzenia lokalnego systemu kształcenia, doksztalcania i przekwalifikowania.

Zgodnie z Agendą 21, na samorządzie terytorialnym spoczywa również największy obowiązek związany z wdrażaniem zrównoważonego rozwoju. Władze lokalne wskazywane są jako jeden z głównych podmiotów realizacji tej idei. Wynika to z faktu, że są one kluczowymi aktorami decyzyjnymi w zakresie polityki rozwoju lokalnego, w efekcie której przyczyniają się do zmian zachodzących w wielowymiarowej przestrzeni lokalnej. Poprzez realizację zadań własnych i zleconych, a tym samym odpowiedzialność za utrzymanie podstawowych obiektów infrastruktury technicznej i społecznej, jak: wodociągi, kanalizacja, oczyszczalnie, komunikacja, budownictwo komunalne, opieka zdrowotna, edukacja, tereny rekreacyjne, samorządy terytorialne odgrywają zasadniczą rolę w edukowaniu i motywowaniu społeczeństwa w kierunku właściwego kształtowania środowiska.

Wdrażając ideę zrównoważonego rozwoju, samorząd terytorialny powinien realizować inwestycje wspierające rozwój zarówno ekonomiczny, społeczny, jak i ekologiczny. Osiągnięcie wysokiej jakości życia lokalnej społeczności wymaga od samorządów terytorialnych wspierania integralności rozwoju we wszystkich dziedzinach jakości życia człowieka⁷, takich jak: zdrowie i warunki socjalne, zatrudnienie, ubóstwo dochodowe, edukacja, rodzina, partycypacja w życiu wspólnoty i społeczeństwa, mieszkalnictwo, transport i komunikacja, bezpieczeństwo, czas wolny i kultura, satysfakcja z życia, środowisko.

Analiza struktury wydatków budżetowych samorządów terytorialnych gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca pozwala stwierdzić, że największy udział w wydatkach samorządowych przypada na edukację. W 2009 roku na cel oświata i wychowanie przypadało ponad 30% całkowitych wydatków przypadających na 1 osobę zamieszkałą na tych obszarach (tabela 1). Kolejna pozycja

⁷ W 2003 roku Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy, powołana przez Komisję Europejską, przeprowadziła pierwsze Europejskie Badania Jakości Życia i zaproponowała stosowanie do tego badania 12 dziedzin jakości życia integrujących trzy łady zrównoważonego rozwoju.

w wydatkach samorządów terytorialnych przypada na wydatki związane z gospodarką komunalną i ochroną środowiska oraz na transport i łączność. W 2009 roku na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska przeznaczono 7% całkowitych wydatków na 1 mieszkańca, podczas gdy na transport i łączność 8%. Co interesujące, w analizowanym okresie 2004–2009 udział procentowy wydatków na cel związany z ochroną środowiska systematycznie ulegał spadkowi, natomiast na cel związany z budową dróg rósł. W 2009 roku następane pozycje w budżecie samorządowym zajmują wydatki związane z kulturą fizyczną i sportem (5% całkowitych wydatków na 1 mieszkańca), kulturą i ochroną dziedzictwa narodowego (4% całkowitych wydatków na 1 mieszkańca), gospodarkę mieszkaniową (4% całkowitych wydatków na 1 mieszkańca) czy bezpieczeństwem publicznym (2% całkowitych wydatków na 1 mieszkańca).

Tabela 1. Struktura wybranych wydatków samorządów terytorialnych gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego na 1 mieszkańca

Rodzaj wydatku	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]
Wydatki na 1 mieszkańca ogółem, w tym:	1936,39	2179,17	2569,06	2637,24	2995,98	3298,22
Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska ogółem	11%	10%	9%	8%	7%	7%
Wydatki na kulturę fizyczną i sport ogółem	2%	2%	2%	3%	4%	5%
Wydatki na oświatę i wychowanie ogółem	40%	36%	32%	33%	33%	31%
Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego ogółem	3%	3%	4%	4%	4%	4%
Wydatki na bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową ogółem	bd	bd	bd	1%	1%	2%
Wydatki na transport i łączność ogółem	4%	4%	5%	5%	6%	8%
Wydatki na gospodarkę mieszkaniową ogółem	2%	4%	4%	4%	4%	4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego z lat 2004–2009.

Widać zatem, że w gminach wydatki związane ze sferą społeczną, z kulturą i rekreacją są mniej popularne niż wydatki związane z rozbudową infrastruktury technicznej. Należy jednak podkreślić, że z perspektywy realizacji długookresowego zrównoważonego rozwoju tych obszarów tak samo istotna jak in-

infrastruktura techniczna jest również infrastruktura społeczna, która tworzy podstawy do budowy lokalnych więzi, społeczeństwa obywatelskiego oraz aktywizuje lokalną społeczność. Przyczyniać się będzie ona również do polepszenia jakości życia na obszarach wiejskich. Pocieszający jest fakt, że mimo marginalnego poziomu wydatków na sferę związaną z rozwojem społecznym udział ten się nie zmniejszył w analizowanym okresie 2004–2000. Można wręcz zauważyć, że w zakresie niektórych wydatków uległ niewielkiemu wzrostowi, a w pozostałych utrzymał się na takim samym poziomie.

Z przedstawionych danych wynika, że gmina w zakresie realizowanych zadań własnych i zleconych ma ogromny wpływ na rozwój lokalny, zarówno w aspekcie społecznym, przyrodniczym, jak i gospodarczym. Poprzez odpowiednie inwestowanie środków finansowych samorząd terytorialny może pobudzić rozwój w obszarze danej sfery rozwoju lub go zahamować. Zadaniem gminy jest takie dysponowanie środkami finansowymi, aby każda ze sfer rozwoju była realizowana w jednakowym stopniu, gdyż tylko taki zintegrowany rozwój przyczynia się do polepszenia jakości życia mieszkańców, a tym samym do zrównoważonego rozwoju.

Jednakże badania ankietowe przeprowadzone wśród samorządów gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego potwierdziły, że według samorządowców zadaniami najbardziej istotnymi z punktu widzenia realizacji zrównoważonego rozwoju są inwestycje w infrastrukturę techniczną: wodociągi, zaopatrzenie w wodę, kanalizacja, gminne drogi, ulice, place, mosty, oczyszczalnie ścieków. Inwestycje związane z rozwojem infrastruktury społecznej danej jednostki terytorialnej znalazły się na dalszych miejscach. Należy jednak zauważyć, że planowane inwestycje w infrastrukturę techniczną przyczyniają się do rozwoju lokalnego zarówno pod względem ekonomicznym, jak i środowiskowym.

W przeprowadzonym badaniu gminy miały także możliwość zaznaczenia, jakie zadania w aspekcie ekonomicznym, społecznym i środowiskowym zrealizowały dotychczas, wdrażając zrównoważony rozwój. Wdrażając aspekt społeczny zrównoważonego rozwoju gminy najczęściej zaznaczały, że realizują zadania z zakresu stworzenia nowoczesnej bazy oświatowej (74% gmin), w aspekcie środowiskowym najbardziej popularne było wdrożenie systemu selektywnej zbiórki odpadów (85% gmin), natomiast w aspekcie ekonomicznym w celu przyciągnięcia przedsiębiorców oraz wspierania lokalnej przedsiębiorczości najpopularniejsza okazała się działalność promocyjna (82,9% gmin).

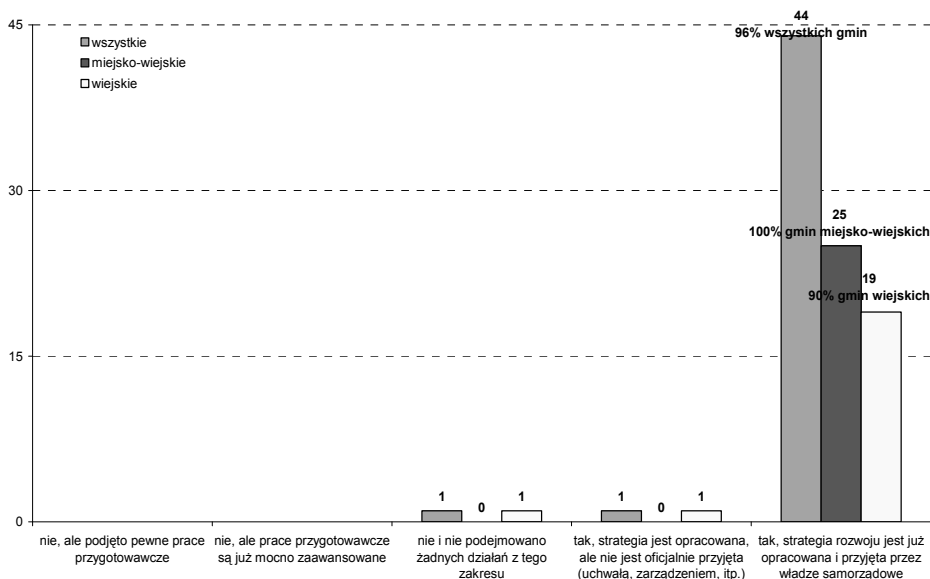
Ponadto oddziaływanie samorządu terytorialnego na zrównoważony rozwój gmin jest widoczne nie tylko na etapie wdrażania i inwestowania, ale także na etapie planowania i programowania rozwoju. W procesie rozwoju lokalnego problemem gmin jest bardzo często brak strategii rozwoju, czyli dokumentu umożliwiającego jednostce terytorialnej efektywne organizowanie swojej działalności. Strategia rozwoju powinna bowiem stanowić koncepcję działań zmierzających do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju zawierającą procedury osiągania zamierzonych celów⁸. Brak takiej strategii bądź mimo jej posiadania niestosowanie jej w procesie zarządzania doprowadza do tego, że bardzo często gminy rozwijają się w sposób chaotyczny i niezorganizowany, realizując cele ad hoc niestanowiące jednej całości. Rozwój ten bardzo często zmienia się w zależności od zmiany władzy w samorządzie. Ponadto rozwój ten nie jest rozwojem zrównoważonym, gdyż w większości przypadków, wydatki z budżetu samorządu są przeznaczane przede wszystkim na jedną sferę rozwoju (głównie gospodarczą), natomiast na pozostałe sfery, ekologiczną i społeczną, trafiają minimalne kwoty wydatków.

W badaniach ankietowych przeprowadzonych wśród samorządów gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego na pytanie dotyczące posiadania gminnej strategii rozwoju prawie wszystkie gminy (96%) odpowiedziały twierdząco, natomiast w jednej z gmin wiejskich nigdy nie podejmowano działań w kierunku wdrażania takiej strategii (rysunek 1).

Realizacja celu nadrzędnego zrównoważonego rozwoju, jakim jest trwała poprawa jakości życia obecnych oraz przyszłych pokoleń, powinna odbywać się przez integrację oraz kształtowanie właściwych proporcji pomiędzy trzema najważniejszymi aspektami zrównoważonego rozwoju [Śniegowska 1992, s. 87–88]:

- aspektem ekonomicznym, który rozumiany jest jako zdolność do rozwoju ekonomicznego,
- aspektem ekologicznym, który rozumiany jest jako zdolność ekosystemów do samoodnowy,
- aspektem społecznym, który pojmowany jest jako zdolność społeczeństw do podnoszenia poziomu życia, rozwoju oraz samorealizacji, a także jako rozwój samoświadomości oraz zachowywanie wartości moralnych; ład ten tworzony jest przy użyciu kapitału ludzkiego.

Rysunek 1. Struktura odpowiedzi na pytanie: „Czy Pana/i gmina posiada strategię rozwoju?”

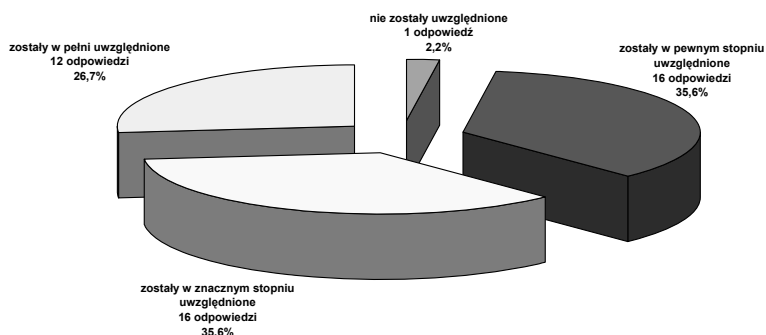
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Z tego względu każda opracowana i wdrażana przez samorząd terytorialny strategia powinna zawierać cele i zasady dotyczące tych trzech aspektów. Niemniej jedynie około 26% gmin zadeklarowało pełne uwzględnienie zasad zrównoważonego rozwoju w realizowanej strategii, pozostałe gminy stwierdziły, że uwzględniają te zasady w znacznym bądź w pewnym stopniu. Jedynie 2% gmin uznało, że w ogóle nie uwzględnia zasad zrównoważonego rozwoju w swojej strategii (rysunek 2).

Samorząd terytorialny powinien zatem odgrywać rolę lidera w procesie rozwoju lokalnego. Funkcja ta wymaga jednak uspołecznienia procesu rozwoju lokalnego zarówno na etapie opracowywania lokalnych dokumentów strategicznych, jak i na etapie ich wdrażania. Działalność władz lokalnych, zbieżną z interesami społeczności lokalnych, musi poprzedzać artykulacja przez tę społeczność potrzeb i oczekiwań. W realizacji zadań publicznych władze lokalne powinny bowiem przede wszystkim znać preferencje mieszkańców oraz uwzględniać te preferencje w prowadzonej działalności⁸.

⁸ A. Sobol, *Rola władz lokalnych w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego w ujęciu koncepcji zrównoważonego rozwoju. Analiza wybranych uwarunkowań i doświadczeń w Polsce*,

Rysunek 2. Struktura odpowiedzi na pytanie dotycząca stopnia uwzględnienia zasad zrównoważonego rozwoju w strategii rozwoju gminy [N=45]

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

W procesie realizacji strategii zrównoważonego rozwoju niezbędne jest zatem poparcie społeczne przyjętej strategii, które przyczynia się do pozytywnego nastawienia wobec wprowadzanych zmian zarówno władz, jak i lokalnej społeczności. Ludzie nieakceptujący strategii nie będą jej realizować; mogą nawet w jej realizacji przeszkadzać. Z tych względów musi istnieć ścisły związek pomiędzy pracami twórców strategii a zbiorowością, której ta strategia dotyczy, przy czym dążenia wszystkich tych osób wpływać będą na jej kształt.

Tymczasem na analizowanym obszarze gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego prawie w co dziesiątej gminie strategia była opracowywana wyłącznie przez urzędników i/lub ekspertów. Jednakże pozytywnym aspektem jest to, że w aż 3/4 gmin cały proces tworzenia strategii miał charakter uspołeczniony, a w co ósmej gminie społeczność lokalna wzięła na siebie część odpowiedzialności za realizację strategii, ale dotyczy to tylko gmin wiejskich. W gminach miejsko-wiejskich nie wystąpił taki wariant odpowiedzi. W 15% gmin strategia była tworzona częściowo z udziałem

społeczności lokalnych, np. odbyły się jedne warsztaty, na których zebrano opinie przedstawicieli lokalnej społeczności. Ponadto w co siódmej gminie strategia po jej przyjęciu nie jest upowszechniana wśród społeczności lokalnej albo jej zapisy trafiły tylko do urzędników. Pogłębiona analiza wskazuje na fakt, że w gminach, w których w ogóle nie podjęto działań w kierunku upowszechnienia strategii, nie uwzględniono w niej również lub tylko w niewielkim stopniu uwzględniono zasady zrównoważonego rozwoju. Oprócz tego w procesie jej tworzenia uczestniczyli głównie urzędnicy i/lub eksperci lub pewne elementy uspołecznienia wystąpiły jedynie w niewielkim stopniu. Również znamieny jest fakt, że pomimo iż gminy te od dawna posiadają strategię rozwoju, to nie monitorują jej realizacji, a zapisy strategii nigdy nie były aktualizowane.

Podsumowanie

Przeprowadzona w artykule analiza dotycząca oddziaływania samorządu terytorialnego na zrównoważony rozwój gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

- samorząd terytorialny poprzez realizację zadań własnych i zleconych bardzo silnie oddziałuje na poziom realizacji zrównoważonego rozwoju na swoim terenie;
- poprzez odpowiednie dysponowanie środkami finansowymi samorząd lokalny może zarówno pobudzać rozwój, jak i go hamować;
- w dotychczasowych działaniach samorządów terytorialnych można zaobserwować zwrot głównie w kierunku inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej, które przyczyniają się przede wszystkim do rozwoju sfery ekonomicznej i ekologicznej zrównoważonego rozwoju. Taki kierunek inwestycji może być uwarunkowany długoletnimi zaniedbaniami w tym zakresie na obszarach wiejskich. Wynikało to z istnienia barier kapitałowych i ograniczonych możliwości finansowych;
- w gminach wydatki związane z rozwojem infrastruktury społecznej, z kulturą i rekreacją są mniej popularne niż wydatki związane z rozbudową infrastruktury technicznej;

- należy podkreślić, że w zakresie planowania zrównoważonego rozwoju bardzo pozytywny jest fakt, że większość analizowanych gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego posiada już strategię rozwoju;
- niemniej jedynie 27% ankietowanych gmin zadeklarowało pełne uwzględnienie zasad zrównoważonego rozwoju. Może to świadczyć bądź o niepełnym zrozumieniu tej koncepcji i wynikających z niej obowiązków samorządu terytorialnego, bądź o nieznajomości zasad;
- niepokoić może fakt, że tylko niewielki odsetek gmin województwa zachodniopomorskiego, zarówno w procesie przygotowania, jak i wdrażania planowanych działań, konsultuje się z lokalną społecznością;
- ponad 3/4 analizowanych gmin stara się rozpowszechniać wśród lokalnej społeczności przyjęte założenia strategiczne.

Reasumując, samorząd terytorialny ma ogromne znaczenie we wdrażaniu zrównoważonego rozwoju. Jego aktywność może w znacznym stopniu przyczynić się do wzrostu dobrobytu społecznego danej jednostki samorządowej. Poprzez realizację zadań własnych i zleconych samorząd terytorialny decyduje, w jakim zakresie będą realizowane poszczególne sfery życia człowieka, tj. społeczna, ekonomiczna i ekologiczna, oraz czy rozwój danej jednostki samorządowej będzie zintegrowany i zrównoważony.

Literatura

- Brol J., *Zarządzanie rozwojem lokalnym – studium przypadku*, AE, Wrocław 1998.
- Kłosiewicz-Górecka U., Słomińska B., *Samorząd terytorialny a rozwój nowoczesnego handlu*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2001.
- Pająk K., *Samorząd terytorialny a rozwój lokalny w Polsce w procesie transformacji*, Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości, Poznań 2001.
- Parysek J., *Podstawy gospodarki lokalnej*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1997.
- Parysek J., *Podstawy gospodarki lokalnej*, Wydawnictwo UAM, Poznań 2001.
- Programowanie rozwoju regionalnego. Poradnik dla samorządowców województwa*, red. J. Hausner, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 1999.

- Rydlewska G., *Samorząd terytorialny i administracja rządowa. Gmina, powiat, województwo. Akty prawne, wyjaśnienia, indeksy*. Wg stanu na dzień 1 stycznia 1999 r., Warszawa 1999.
- Sobol A., *Rola władz lokalnych w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego w ujęciu koncepcji zrównoważonego rozwoju. Analiza wybranych uwarunkowań i doświadczeń w Polsce*, w: *Uwarunkowania i mechanizmy zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Białystok 2007.
- Ustawa z 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatu (DzU 1998, nr 91, poz. 578).
- Ustawa z 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, tekst jednolity (DzU 2001, nr 142, poz. 1591 i nr 23 z 2002 roku, poz. 220).

IMPACT OF LOCAL GOVERNMENT ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF COMMUNITY

Summary

This article presents the importance of local government as one of the main initiators of the process of sustainable development of community. To achieve the objective of the article the author has made analysis of the literature, data of the Local Data Bank of Central Statistical Office and the part of a wider research covering the effects of the use of EU funds for sustainable development of rural areas in the region.

The analysis have showed that the activity of local government can contribute significantly to the growth of social welfare of the local government units. By implementing own and ordered tasks local governments decide to what extent the various spheres of human life will be made, such as: social, environmental and economic development, and whether the development of local community will be integrated and sustainable.

Translated by Anna Katola

Keywords: sustainable development, local development, local government.